

Leeratelier Strategisch Hoger Onderwijsbeleid

Voorwoord

In een kenniseconomie is hoger onderwijs van strategisch belang. Tegelijkertijd veranderen kennis, kennisproductie en kennisdistributie in een kennisdemocratie razendsnel. Dat moet wel gevolgen hebben voor instellingen van hoger onderwijs en voor de ontwikkeling van beleid. Tegelijkertijd zijn er allerlei maatschappelijke trends die de context van hoger onderwijs en zijn besturing en vormgeving sterk zullen beïnvloeden. Demografische en sociaal-culturele ontwikkelingen doen hun invloed gelden in de directe omgeving. Studentpopulaties en arbeidsmarkten veranderen daardoor. Hoe we in de (nabije) toekomst ons geld willen en kunnen verdienen is voor hoger onderwijs niet alleen een cruciale factor, maar ook van beslissende betekenis voor het Nederlandse verdienmodel.

Technologie verandert niet alleen de context, maar ook de directe vormgeving van hoger onderwijs. Internationale topdocenten boren via internet en sociale media een massapubliek aan. Hebben zij nog een instelling voor hoger onderwijs nodig, of kunnen ze als onderwijsondernemers een eigen verdienmodel ontwikkelen en worden instellingen vooral leveranciers van merkwaarde? Wat betekent dat dan weer voor het stelsel van hoger onderwijs, voor toegankelijkheid en kwaliteitsbewaking, voor identiteit en institutionele overleving?

Besturing van hoger onderwijs vindt plaats in deze turbulente omgeving in netwerken van private en publieke actoren, in een samenleving die steeds meritocratischer wordt met de daarbij behorende verharding van ongelijkheid. Sociale stijging is niet langer vanzelfsprekend en in multiculturele samenlevingen is de vanzelfsprekende samenhang tussen verlichting, emancipatie en vooruitgang op zijn minst discutabel geworden. Het publieke en politieke debat over hoger onderwijs kan gemakkelijk politiseren zeker ook in een mediasamenleving die veel trekken van een dramademocratie kent.

Sturingsvragen zijn er volop, al kost het soms moeite de klassieke kwesties van kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid van antwoorden te voorzien in politieke en maatschappelijke arena's die niet alleen sterk zijn veranderd, maar ook de neiging hebben steeds te wisselen in urgenties en relevanties.

Voor strategische beleidsadviseurs, leidinggevend en beslissers is inhoudelijke verdieping daarom van het grootste belang. Wat weten we en vooral ook wat weten we nog niet? In welke context van turbulentie en complexiteit moet beleid worden gemaakt? Welke grenzen doemen daarbij op en welke actoren en factoren hebben doorzettingsmacht? Als de problemen 'wicked' zijn, waardenoriëntaties concurreren en het beleidsveld volop reflexief is, wat valt er dan te doen en wat te laten?

Onder begeleiding van topdocenten uit wetenschap en praktijk, die buiten- en binnenwereld kennen en doorgronden en die verrassende en wijze lessen te vertellen hebben gaan deelnemers aan de slag in deze leergang waarin reflectie en casuïstiek met elkaar worden verbonden. In de leergang gaat het steeds om trends, strategische kwesties en handelingsrepertoires. Maatschappelijke trends zijn uitgangspunt, maar worden steeds geconfronteerd met ontwikkelingen en grenzen in het stelsel van hoger onderwijs. Steeds is de uiteindelijke focus die van de strategische besturing.

Prof. dr. Paul Frissen
Decaan en bestuursvoorzitter NSOB

Programma

De leergang bestaat uit drie modules verdeeld over zes dagen.

In de eerste module verkennen de deelnemers een drietal maatschappelijke ontwikkelingen, die verstrekkende gevolgen kunnen hebben voor de manier waarop we nadenken over ons hoger onderwijs – zowel wat betreft inhoud als aanbod van het onderwijs. Gedurende twee aaneengesloten dagen komen sociaal-culturele ontwikkelingen zoals internationalisering en meritocratisering, maar ook technologische ontwikkelingen die nieuwe onderwijsmethoden mogelijk maken en economische ontwikkelingen die leiden tot nieuwe eisen aan de beroepsbevolking aan de orde.

In de tweede module verschuift het perspectief van de maatschappelijke context naar de kenmerken van het hoger onderwijs zelf. In drie losse dagen worden drie thema's behandeld. Het eerste thema betreft de hoofdrolspelers in het hoger onderwijs: de student en de docent. In welke prikkelstructuur zijn zij werkzaam en welke keuzes maken zij daarin? Maar ook: wat zijn hun drijfveren en op welke manier kunnen en willen zij het verschil maken? De inhoud van het onderwijs vormt het tweede thema van deze module. Het onderscheid tussen hogeschool en universiteit is de afgelopen jaren sterk vervaagd. Universiteiten hebben een schoolser karakter gekregen en omgekeerd bieden hogescholen ook masters aan en afficheren ze zich internationaal als 'university'. Dit roept de vraag op wat het onderscheidende karakter is en zou moeten zijn tussen beide type instituten. En hoe zou dat onderscheid tot uiting moeten komen in curriculum, opleidingsdoelen en didactiek? In het derde en laatste thema van deze module reflecteren we op de sturing van het stelsel. Daarbij wordt ten eerste ingegaan op de positie van bestuurders: hoe sturen zij een professionele organisatie aan en hoe ziet het verdienmodel van instellingen eruit? Ten tweede wordt ingegaan op de kenmerken van het huidige hoger onderwijsstelsel: welke (deels tegenstrijdige) waarden komen daarin tot uitdrukking (toegankelijkheid, kwaliteit, excellentie) en wat is de rationaliteit achter de gemaakte afwegingen tussen die waarden?

In de derde en laatste module – de slotdag van de leergang – presenteren de deelnemers de scenario's voor de toekomst van het hoger onderwijs, die ze gedurende de leergang hebben ontwikkeld. Elke groep houdt een presentatie en bediscussieert haar conclusies met de overige deelnemers en met een deskundigenpanel, waarin vertegenwoordigers van zowel wetenschap als praktijk plaatsnemen. De presentaties van de scenario's worden gebundeld en vormen de eindopbrengst van de leergang.

Rooster

Module 1: Maatschappelijke ontwikkelingen		
Data	Docent	Onderwerp
Woensdag 2 april 2014 09.30-12.00 uur	Prof.dr. Paul Frissen	Voorstelronde & toelichting
	Drs. Anka Mulder	Technologie, nieuwe media en implicaties voor het hoger onderwijs
13.00-17.00 uur	Drs. Laura van Geest	De economie van morgen: arbeidsmarkt, diplomademocratie en 21st century skills
Donderdag 3 april 2014 09.30-12.00 uur	Prof.dr. Kim Putters	Sociaal-culturele transformaties
13.00-17.00 uur	Paul Frissen	Scenario's voor het hoger onderwijs
Module 2: Actoren, inhoud en sturing		
Data	Docent	Onderwerp
Woensdag 14 mei 2014 09.30-12.00 uur	Prof.dr. Paul Frissen Studenten	De student: kenmerken, drijfveren en systeemprykkels
13.00-16.00 uur	Dr. Frans de Vijlder	De docent: drijfveren en systeemprykkel
16.00-17.00 uur	Drs. Jaap van der Spek	Reflectie: toepassing op scenario's
Dinsdag 27 mei 2014 09.30-12.00 uur	Prof.dr. Willem Schinkel	Curriculum en de publieke taak van de universiteit
13.00-16.00 uur	Prof.dr. Joseph Kessels	Didactiek en vernieuwde onderwijsvormen
16.00-17.00 uur	Drs. Jaap van der Spek	Reflectie: toepassing op scenario's
Dinsdag 3 juni 2014 09.30-12.00 uur	Doekle Terpstra	Didactiek en vernieuwde onderwijsvormen
13.00-15.30 uur	Louise Gunning	Bestuurders: aansturing en verdienmodel van hoger onderwijsinstellingen
15.30-17.00 uur	Drs. Jaap van der Spek	Reflectie: toepassing op scenario's
Module 3: Scenario's voor het Hoger Onderwijs		
Data	Docent	Onderwerp
Donderdag 12 juni 2014 09.30-16.30 uur	Prof.dr. Paul Frissen Deskundigenpanel	Presentatie & discussie over de vier scenario
16.30 uur: Borrel		

Organisatie

Programmaleiding

Prof.dr. Paul Frissen, decaan

Paul Frissen is decaan en bestuursvoorzitter van de NSOB. Daarnaast is hij hoogleraar Bestuurskunde aan de universiteit van Tilburg en lid van de RMO.

Drs. Jaap van der Spek, leermanager

Jaap van der Spek is onderzoeker en programmamanager bij de NSOB.

Daphne Bressers MSc, leermanager

Daphne Bressers is onderzoeker en leermanager bij de NSOB.

Docenten

Drs. Anka Mulder

Anka Mulder is Vice-President for Education & Operations van de TU Delft. Daarvoor was zij onder andere Onderwijs & Studentenzaken van de TU Delft.

Drs. Laura van Geest

Laura van Geest is directeur van het Centraal Planbureau. Daarvoor was zij onder meer directeur-generaal Rijksbegroting bij het Ministerie van Financiën.

Prof.dr. Kim Putters

Kim Putters is directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau en tevens bijzonder hoogleraar Beleid en Sturing van de Zorg in de Veranderende Verzorgingsstaat aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Dr. Frans de Vijlder

Frans de Vijlder is lector Goed Bestuur en Innovatiedynamiek in Maatschappelijke Organisaties aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN).

Prof.dr. Willem Schinkel

Willem Schinkel is hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en tevens lid van de Jonge Akademie.

Prof.dr. Joseph Kessels

Joseph Kessels is onderwijskundige en hoogleraar Human Resource Development aan de Universiteit Twente.

Doekle Terpstra

Doekle Terpstra is bestuursvoorzitter van Hogeschool Inholland. Daarvoor was hij onder andere voorzitter van het CNV en de HBO-raad.

Louise Gunning

Louise Gunning is voorzitter van het College van Bestuur van de UvA en de HvA. Daarvoor was zij bestuursvoorzitter van het AMC en voorzitter van de Gezondheidsraad.

Practitioners

Naast deze docenten worden gedurende de bijeenkomsten diverse practitioners ingezet.

Deelname

Doelgroep

Het leeratelier wordt verzorgd door de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur in nauwe samenwerking met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Deelnemers komen van het Ministerie van OCW en van andere departementen, van instellingen voor hoger onderwijs en van brancheorganisaties.

De omvang van de deelnemersgroep van dit leeratelier ligt rond de 20 deelnemers. Bij minder dan 16 deelnemers kan het leeratelier geen doorgang vinden.

Deelnamekosten

De kosten van deelname aan dit leeratelier bedragen €3.750 per deelnemer. Dit bedrag is vrijgesteld van BTW.

Aanmelden

U kunt zich aanmelden voor het Leeratelier ‘Toekomst van het Hoger Onderwijs’ doormiddel van het bijgevoegde aanmeldingsformulier. Het ingevulde en ondertekende formulier kunt u (ongefrankeerd) sturen naar:

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB)
Antwoordnummer 93289
2509 WB DEN HAAG

Deadline inschrijving

De deadline voor aanmelding voor deelname aan het Leeratelier ‘Toekomst van het Hoger Onderwijs’ is vrijdag 7 maart 2014.

Informatie:

Voor organisatorische vragen kunt u terecht bij de projectmanager van het leeratelier, drs. Marije Plooij-van Ruiten: plooij@nsob.nl en 070 3024921.

Voor inhoudelijke vragen kunt u zich richten tot de leermanager van het leeratelier, Daphne Bressers MSc: bressers@nsob.nl en 070 3024927.

Voor algemene informatie over de NSOB kunt u terecht op onze website: www.nsob.nl

Over de NSOB

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) verzorgt sinds 1989 hoogwaardige postacademische opleidingen. In dat jaar besloten de Universiteit Leiden en de Erasmus Universiteit Rotterdam tot de oprichting van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur. Sinds juli 1995 participeren behalve de Universiteit Leiden en de Erasmus Universiteit Rotterdam ook de Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam, de Technische Universiteit Delft, de Universiteit van Tilburg en de Vrije Universiteit van Amsterdam in de NSOB.

Vanaf haar aanvang streeft de NSOB ernaar om met geavanceerde en uitdagende opleidingen voor het topsegment van het management in openbaar bestuur en publieke sector bij te dragen aan een hoogwaardig openbaar bestuur. De opleidingen van de NSOB onderscheiden zich door:

- Het aanbieden van leeromgevingen die in hun didactiek zijn afgestemd op het leren van ervaren tot zeer ervaren professionals. De inzet van topdocenten uit wetenschap en praktijk is daarbij vanzelfsprekend.
- Het aanbieden van leerinhouden waarin inzichten uit vooraanstaande researchprogramma's worden verbonden met strategische vragen uit de praktijk. De relatie van de NSOB met universiteiten is daarom van groot belang. Daarnaast is de NSOB ook een onafhankelijke denktank die strategische vragen in de publieke sector onderzoekt.
- Het aanbieden van leerprogramma's waarin maatschappelijke ontwikkelingen en transformaties altijd uitgangspunt zijn voor reflectie over de publieke sector en het openbaar bestuur. Begrip van de wereld is in deze domeinen cruciaal. Er kan niet worden volstaan met instrumentele vakkennis op managementgebied.
- Het aandacht schenken aan persoonlijke effectiviteit in de context van de voornoemde reflectie. Daarbij staat voor de NSOB voorop dat dienstbaarheid aan de publieke zaak een van de professionele en dus ook persoonlijke kernwaarden is.

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

NSOB
Lange Voorhout 17
2514 EB Den Haag

t (070) 30 24 910
f (070) 30 24 911
e info@nsob.nl
w www.nsob.nl

Contactpersonen

Leermanager (inhoud):
Daphne Bressers MSc
070 3024927
bressers@nsob.nl

Projectmanager (organisatie):
Drs. Marije Plooij-van Ruiten
070 3024921
plooij@nsob.nl